

Таким чином, опитування показало збіг пропорцій між стилями мислення студентів і викладачів. Це означає можливість продуктивної роботи на заняттях, наявність інтересу в студентів і успішне засвоєння матеріалу. Перевага законодавчого стилю мислення показує, що й студенти, й викладачі на кафедрі управління надають перевагу самостійному вирішенню проблеми; люблять працювати із проблемами, що вимагають використання креативних стратегій; схильні самі планувати власну діяльність (тому болісно реагують на будь-який зовнішній контроль своєї інтелектуальної поведінки), їх відрізняє розвинена уява. Так як, кафедра управління випускає фахівців з менеджменту, саме такий стиль мислення й необхідний для успішної професійної діяльності.

Література:

1. Sternberg R.J. Thinking styles: Keys to understanding student performance // Phi Delta Kappan. 1990. Vol. 71.
2. Коротаєв А. А., Тамбовцева Т. С. Дослідження індивідуального стилю педагогічного спілкування // Питання психології, 1990. - № 2. - С. 62-69.
3. Либин А. В. Сильові особливості пізнавальних процесів і навчальна діяльність // Розвиток і діагностика здібностей / Під ред. В. Н. Дружиніна, В. Д. Шадрикова. - М., 1991. - С. 131-139.

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ФАКТОР УСПІШНОСТІ ТА ЛІДЕРСТВА

Подужайло О., магістрант СумДУ; Кузікова С.Б., доц.

Дослідження зарубіжних вчених вже давно довели, що високий рівень загального інтелекту (IQ) не гарантує його володарю успіху в кар'єрі або щастя в особистому житті. Не дивлячись на те, що наша культура дотепер сконцентрована на отриманні академічних знань і абсолютно ігнорує емоційний інтелект (EQ), саме від нього залежить успіх кожного топ-менеджера в бізнесі. Тому тема емоційного інтелекту є сьогодні надзвичайно актуальною.

Термін «емоційний інтелект» з'явився в 1993 р. Американські психологи Пітер Салоуей і Джон Майє обґрунтували концепцію EQ в спільній науковій роботі «The intelligence of

emotional intelligence», розрахованій на вузьке коло фахівців. В книзі вказувалося, що емоційний інтелект – такий тип соціального інтелекту, який використовує здатність моніторингу власних емоцій і емоцій інших людей для того, щоб розрізняти їх і застосовувати дану інформацію для управління власним мисленням і діями. Автори стверджували, що люди, що володіють високим рівнем EQ, здібні до більш швидкого прогресу в певних галузях і більш ефективного використання своїх здібностей.

Оскільки емоційний інтелект (EQ) входить в поняття соціального інтелекту (CI), то для повнішого розуміння природи EQ необхідно зрозуміти сутність CI. Зазвичай соціальний інтелект трактують як особливу здібність, що забезпечує ефективність соціальної активності особи та відображає своєрідність організації її ментального досвіду у сфері соціальної взаємодії.

Поняття «соціальний інтелект» вперше використав у 1920 р. Е.Торндайк. Він прирівняв його до здатності людини мудро діяти в людських відносинах. Вивченням питань соціального інтелекту займалося багато вчених: Г. Олпорт, М. Аргайл, Дж. Гілфорд, М. Саллівен, Д. Кітінг, М. Форд, М. Тісак та ін. У своїх роботах вони досліджували проблеми соціальної перцепції, розуміння людьми один одного, розкривали природу та структуру соціального інтелекту. На основі описів вчених можна зробити висновок, що соціальний інтелект – глобальна здібність, котра виникає на базі комплексу інтелектуальних, особистісних, комунікативних і поведінкових рис, включаючи рівень енергетичної забезпеченості процесів саморегуляції (психічної та фізичної витривалості, активності) [1]. Причому останній складовій комплексу, а саме енергетичній забезпеченості процесів саморегуляції, приділяється сьогодні все більше уваги.

За популяризацію ідеї емоційного інтелекту взявся психолог Деніел Гоулмен. В 1995 р. вийшов його перший бестселер «Emotional Intelligence», в якому він розвинув ідеї попередників, висловивши їх доступною мовою. Основна думка, яку Гоулмен несе в маси: емоційний інтелект - це інший шлях бути розумним. Психолог виділив декілька його складових: самосвідомість,

самоконтроль, емпатія і навички відносин. Таким чином, EQ – здатність людини тлумачити власні емоції і емоції оточуючих з тим, щоб використовувати одержану інформацію для реалізації своїх цілей. В цьому випадку IQ – це система пізнавальних здібностей (відчуття, сприйняття, пам'ять, мислення, всі розумові знання і вміння).

На відміну від IQ, рівень якого багато в чому визначений генами, рівень EQ залежить від зусиль самої людини. Розвиток емоційного інтелекту підвищує особисту ефективність, дозволяючи, наприклад, в потоці негативних емоцій побачити причину негативу, після чого правильно оцінити ситуацію і розумно на неї відреагувати. Розвиток сензитивності спрямований на оволодіння психологічними основами перцептивних процесів, на усвідомлення ролі міжособистісних процесів у професійній діяльності та вміння встановлювати емоційно насичені контакти, на вдосконалення навичок адекватної міжособистісної взаємодії, оволодіння багатим репертуаром технік спілкування, на актуалізацію потреби в самоаналізі особистісних рис і власної вербальної/невербальної поведінки.

Це особливо потрібно для таких людей, як лідери, люди з розвиненим емоційним інтелектом, що і дозволяє їм вести за собою послідовників і надихати їх. У своїй книзі Д.Гоулмен наводить дані досліджень Гарвардського університету, які просто приголомшують: успішність будь-якої діяльності лише на 33% визначається технічними навичками, знаннями і інтелектуальними здібностями (тобто IQ людини), а на 67% - емоційною компетентністю (EQ). Причому для керівників ці цифри відрізняються ще сильніше: тільки 15% успіху визначається IQ, а інші 85% - EQ [2]. Гоулмен стверджує, що на 50-70% створення клімату в організації залежить від дій однієї людини – лідера. При цьому тільки один окремо взятий організаційний клімат – емоційно забарвлене ставлення людей до роботи – здатний пояснити підвищення продуктивності праці на 20-30%. Саме емоційний стан керівника реально впливає на психологічний клімат в колективі і тим самим на ефективність роботи співробітників.

Як показали численні дослідження, між коефіцієнтом інтелекту людини та його успіхами немає прямого зв'язку. Успіх людини, вміння будувати соціальні зв'язки і досягати поставлених цілей безпосередньо залежать від його емоційного інтелекту. Сьогодні успішні люди беруть в союзники не тільки логіку, але й емоції. Модне поняття «бізнес-інтуїція» засноване в першу чергу на аналізі емоційної інформації, яка точніша і багатогранніша, ніж логічна. «Емоційний розум», тобто інтуїція, відчуття, сензитивність, працює в десятки тисяч разів швидше, ніж неокортекс (області кори головного мозку, що відповідають за вищі нервові функції), і встигає обробити значно більше інформації.

Можна виокремити декілька рівнів EQ. Перший – усвідомлення своїх емоцій, вміння визначити, яку емоцію відчуваєш в даний момент, визначити, з яких базових емоцій складається складна емоція. Другий рівень – вміння управляти власними емоціями, визначати джерело і причину їх виникнення, ступінь корисності, змінювати інтенсивність емоцій, замінювати їх на інші. Третій – аналіз емоцій інших людей, визначення емоційних станів за вербальними і невербальними ознаками. Четвертий – управління емоціями інших людей, цілеспрямована дія на їх емоції. Таким чином, виходить, що емоційний інтелект – це саморегуляція, самоконтроль, вміння управляти міжособистісними відносинами.

Література

1. Мудрик А.К. Соціальний інтелект та соціальна компетентність// Практична психологія та соціальна робота. – 2006. - №3. – с. 4-6.
2. Громова Т. Менеджмент на емоціях//Компаньон.- 2008.- №16.- с.31-34

ЕМОЦІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ ЯК РЕГУЛЯТОР ПРОЦЕСУ ПІЗНАННЯ

Жаловага В., магістрант СумДУ; Кузікова С.Б., доц.

Емоції впливають на усі сторони людського життя, у тому числі й на навчання. Вивченням впливу емоцій на навчання займалися такі вчені, як Керрол Е. Ізард, Головаха Е.И., Паніна Н.В., Виготський Л.С., Фресс П., Джемс В. та інші. Існують переконливі